

اشتغال

نکته

توسعه اشتغال پایدار با احیای کارگاه‌های راکد

هادی ابوی

رئیس کلان‌بوم اقتصادی کلان

با توجه به ضرورت توسعه اشتغالزایی گسترده در راستای ایجاد تعادل در حوزه تأمین نیروی کار برای فعالیت و اشتغال در کارگاه‌های تولیدی و بسترسازی جهت اشتغال به کار نیروی کار جوان دانش آموخته و ماهر، گسترش و توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط از طریق احیای کارگاه‌ها و کارخانه‌های تولیدی راکد و نیمه‌فعال، زمینه‌اشتغال پایدار و رشد ارزش افزوده و بهره‌وری نیروی کار فراهم می‌آورد. در واقع در کنار سیاستگذاری و برنامه‌ریزی برای جذب سرمایه و راهبری کلان بازار کار برای تحقق سیاست‌های توسعه‌ای اشتغال و تولید، هدفگذاری در راستای بازگشت بنگاه‌های راکد و نیمه‌فعال به چرخه تولید را می‌توان یکی از سازوکارهای مثبت، مؤثر و کارآمد در این حوزه به شمار آورد که باید مورد توجه تصمیم‌سازان قرار گیرد. بازگشت کارخانه‌های تعطیل و نیمه‌فعال به چرخه تولید صرفاً با برنامه‌ریزی متولیان صنعت و اشتغال امکان‌پذیر نیست و نیازمند همراهی دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط دیگر نظیر سیستم بانکی و نهادهای مرتبط با حوزه مالیات است. دلایل بسیاری را باید در وضعیت تعطیل یا نیمه‌فعال برخی کارگاه‌های تولیدی مؤثر دانست که نبود یا کمبود سرمایه در گردش، عدم تزریق تسهیلات موردنیاز برای نوسازی و توسعه دستگاه‌ها و کارگاه‌ها، تدوین برخی سیاست‌های غیرمؤثر و بعضاً مانع تولید در گذشته از جمله آنها محسوب می‌شوند. ایجاد اختلال در چرخه تولید، هدررفت سرمایه، بیکاری نیروی کار در سطوح مختلف تحصیلی، مهارت و تجربه، کودکان بی‌سایه، نیروی انسانی و سیستم و چرخه تولید و بسیاری آسیب‌های مختلف دیگر را باید ناشی از تعطیلی بنگاه‌ها به‌شمار آورد. طولانی شدن زمان بازگشت این کارگاه‌ها به چرخه تولید، افزایش آسیب‌ها و کارکنان تولید، به‌ویژه اشتغال نیروی کار را به دنبال خواهد داشت. حمایت‌های دولت، نهادهای قانونگذار و نظام بانکی از فعالیت‌های تولیدی، به‌ویژه فعالان و سرمایه‌گذاران بخش خصوصی، نوسازی سیستم‌های چرخه تولید، توسعه بازاریابی نیروی کار و روند تولید در اعمال قوانین و مقررات و حمایت دستگاه‌های متولی حوزه اشتغال و تولید را می‌توان بخشی از مهمترین فعالیت‌ها و الزامات مرتبط با بازگشت کارگاه‌های راکد به فرایند تولید محسوب کرد. در حالی بیش از ۵۰۰ درصد اشتغال کشور متعلق به بنگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ است که در جهان برای اشتغالزایی و سودآوری بیشتر، بنگاه‌های کوچک در حال گسترش است، ما باید برای دستیابی به اشتغال پایدار به سمت توسعه این بنگاه‌ها حرکت کنیم تا شاهد رشد اشتغال باشیم. راهاندازی این بنگاه‌های هزنه بالایی ندارد و به دلیل داشتن قدرت رقابت‌پذیری، قیمت تمام شده محصولات در این واحدها پایین است و به واسطه این شرایط، تلاش در بازگشت این کارگاه‌ها به چرخه تولید نیز حرکتی در راستای توسعه تولید و اشتغال به‌شمار می‌آید. بخش عمده از فعالیت‌های تولیدی، اشتغال مولد و کسب‌وکار در بخش خصوصی تعریف شده و به سیستم‌های تحت نظارت و مدیریت دولت‌ها و میزان انتظار، فعالیت‌های اثرگذار در قیاس با این بخش رخ نمی‌دهد. البته یکی از آسیب‌های خروج بنگاه‌ها از روند تولید را می‌توان کم‌توجهی و نبود حمایت از تولیدگران بخش خصوصی دانست. در حوزه فعالیت‌های اقتصادی این حمایت‌ها می‌تواند موجب فعالیت بخش عمده نیروی کار را در حوزه کارکنان مستقل فراهم کند. به این واسطه فضا برای فعالیت مستقل نیروی کار ماهر در زمینه‌های مختلف فراهم می‌شود تا بستری برای فعالیت مستمر افراد در قالب مشارکت اقتصادی حوزه تولید به‌وجود آید. در این شرایط در واقع زمینه برای گسترش فعالیت بخش خصوصی در حوزه تولید فراهم می‌شود که این مهم در قالب ساماندهی اشتغال با راهکارهای ارائه شده صورت می‌گیرد. اشتغال پایدار، رشد خلق فرصت‌های شغلی در بخش‌های گوناگون فعالیت به‌ویژه در بخش خصوصی ناشی از حمایت گسترده از توسعه فعالیت بنگاه‌ها و افزایش ظرفیت تولیدی به دنبال احیای کارگاه‌ها و کارخانه‌های راکد را می‌توان محصول تأثیر بلندمدت و راهبردی متناسب با ظرفیت‌های تولید در بخش‌های دولتی و خصوصی و همچنین توان نیروی انسانی محسوب کرد.

کسب‌وکار مانند نرخ بیکاری، اشتغال ناقص و جمعیت غیرفعال، کارنامه قابل توجهی از تحولات بازار کار در یک ساله منتهی به بهار سال ۱۴۰۲ محسوب می‌شود. در ادامه تازه‌ترین آمارهای اشتغال ملی را در این گزارش مرور می‌کنیم.

میلیون و ۱۸۳ هزار نفری مردان و بیش از ۲ میلیون و ۲۸۷ هزار نفری زنان در حوزه خدمات است که در این بخش به ترتیب رشد ۰٫۲ درصدی و کاهش یک درصدی اشتغال مردان و زنان نسبت به فصل بهار سال قبل مشهود است.

سهام حوزه صنعت

اشتغال بخش صنعت با سهم ۲۳٫۱ درصدی بیشترین میزان تعداد شاغلان را در اختیار دارد و این در شرایطی است که رشد ۰٫۴ درصدی شاغلان این حوزه در بازه زمانی یک‌ساله منتهی به پایان بهار سال ۱۴۰۲ را شاهد هستیم. سال گذشته فعالیت تعداد ۷ میلیون و ۷۱۱ هزار نفر در کارگاه‌های فعال صنعتی ثبت شد که با توجه به افزایش بیش از ۳۳۳ هزار نفری به بیش از ۸ میلیون و ۴۴ هزار نفر در سال جاری رسید. رشد ۰٫۲ درصدی اشتغال مردان در حوزه صنعت و افزایش ۲٫۱ درصدی فعالیت زنان در این بخش در یک سال اخیر از آمارهای قابل توجه در ارتباط با اشتغال زنان محسوب می‌شود. داده‌های مرکز آمار بیانگر فعالیت حدود ۷ میلیون نفری مردان و یک میلیون نفری زنان در کارگاه‌های صنعتی است. افزایش ۲۱ هزار نفری شاغلان مرد و حدود ۱۲۳ هزار نفری زنان در فعالیت‌های بخش صنعت در بازه یک‌سال گذشته، بهبود شاخص‌های اشتغال این حوزه را نشان می‌دهد.

شاغلان بخش کشاورزی

بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران، سهم اشتغال بخش کشاورزی نیز با توجه به ماهیت انجام کار تخصصی در بین اقشار روستایی و عشایری با آمار ۱۵٫۵ درصد، کمترین سهم اشتغال را در حوزه‌های سه‌گانه فعالیت برعهده دارد. کاهش ۰٫۵ درصدی فعالیت بخش کشاورزی با سهم ۰٫۴ درصدی مردان و ۰٫۱ درصدی برای زنان، اشتغال جمعیت حدود ۳ میلیون و ۷۷۷ هزار نفری شامل بیش از ۳ میلیون و ۱۷۸ هزار نفر مرد و حدود ۶۰۰ هزار نفر زن، بخشی از داده‌های جدید و تغییرات مربوط به جمعیت شاغل در حوزه کشاورزی محسوب می‌شود.

کاهش اشتغال ناقص

کاهش ۱٫۴ درصدی و بیش از ۲۷۲ هزار نفری اشتغال ناقص به عنوان یکی از نمادهای چالش در بخش اشتغال، از دیگر موارد بیانگر اتفاقات مثبت در بازار کار محسوب می‌شود، به‌گونه‌ای که این آمار از ۹٫۷ درصد در بهار سال قبل به ۸٫۳ درصد در پایان فصل ابتدایی سال جاری رسید. اکنون بیش از ۲ میلیون نفر در کشور در وضعیت اشتغال ناقص مشغول به کارند که از این تعداد یک میلیون و ۸۴۰ هزار نفر را مردان و ۱۷۰ هزار نفر را زنان در اختیار دارند. جمعیت ۶۴ میلیون نفری و رشد ۷۰۰ هزار نفری افراد در سن کار، روند افزایشی ۰٫۳ درصدی مشارکت اقتصادی در ۴۹۳ هزار نفری افراد فعال، کاهش ۲۵۵ هزار نفری گروه غیرفعال جامعه، ثبت نرخ اشتغال ۹۱٫۸ درصدی، رشد اشتغال دانش آموختگان، افزایش یک درصدی نرخ اشتغال و رشد ۷۲۸ هزار نفری شاغلان، ثبت نرخ بیکاری بی‌سابقه در ۲۰ سال گذشته و کاهش اشتغال ناقص بخشی از مجموع آمار مثبت مقایسه‌ای فصل بهار سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۱ به شمار می‌رود. رشد داده‌های مرتبط با شاخص‌های عمده بازار کار علاوه بر اینکه خروجی راهبردی کلان این حوزه و نمایانگر وضعیت بازار کار به‌شمار می‌رود، آمارد مقابل لازم است تا با استفاده از داده‌های آماری و اطلاعاتی، بستر تصمیم‌سازی و تضمین آتی حوزه کسب‌وکار و اشتغال نیز قرار گیرد.

آتیه‌نو جدیدترین آمار شاخص‌های عمده بازار کار در بهار سال ۱۴۰۲ را بررسی می‌کند

کاهش نرخ بیکاری و افزایش مشارکت اقتصادی

رشد داده‌های مثبت شاخص‌های عمده بازار کار در ماه‌های اخیر نشان از تصمیم‌سازی کلان موفق در این حوزه دارد. مواردی مانند جمعیت در سن کار، مشارکت اقتصادی، خلق فرصت‌های شغلی، اشتغال جوانان، دانش آموختگان و جامعه فعال و همچنین کاهش داده‌های منفی فضای اشتغال و

گزارش

احسان احمدی

روزنامه‌نگار

جدیدترین داده‌های مرکز آمار ایران در حوزه شاخص‌های عمده بازار کار نشان می‌دهد در بهار سال جاری ۶۴ میلیون و ۲۶۷ هزار نفر در بازه سنی ۱۵ ساله و بیشتر قرار دارند که از این تعداد ۲۶ میلیون و ۴۷۰ هزار نفر با سهم ۴۱٫۲ درصدی را جمعیت فعال در چارچوب نرخ مشارکت اقتصادی و ۳۷ میلیون و ۷۹۷ هزار نفر با نرخ ۵۸٫۸ درصد را جمعیت غیرفعال تشکیل می‌دهند.

گزارش‌های این حوزه حاکی است با وجود رشد مشارکت اقتصادی در بهار امسال، ۲۱ میلیون و ۹۳۰ هزار نفر مرد و ۴ میلیون و ۵۲۹ هزار نفر زن، نیروی فعال حوزه کار محسوب می‌شوند که مردان و زنان به ترتیب سهم ۶۸٫۳ و ۱۴٫۱ درصدی را در اختیار دارند. همچنین رشد ۰٫۳ درصدی مشارکت مردان و زنان در این بخش بیانگر تغییرات مثبت یک‌ساله و مهیا شدن زمینه بهره‌مندی از ظرفیت نیروی انسانی است. خروجی جمعیت در سن کار در حالی رشد ۷۴۸ هزار نفری داشته که تعداد این افراد در سال قبل ۶۳ میلیون و ۵۱۹ هزار نفر برآورد شده است. کارشناسان حوزه بازار کار روند افزایش جمعیت افراد در سن کار را فرصتی برای جوان‌سازی جامعه و تأمین نیروی کار در آینده می‌دانند.

رشد جمعیت فعال

رشد حدود ۵۰۰ هزار نفری جمعیت فعال و افزایش سهم ۰٫۳ درصدی آنان و در نقطه مقابل، کاهش بیش از ۲۵۰ هزار نفری افراد غیرفعال، بیانگر بهبود وضعیت حاکم بر شاخص‌های این بخش است.

کارشناسان بازار کار، آمار جمعیت غیرفعال را در مقایسه با شاغلان بالا ارزیابی کرده و سیاستگذاری متناسب با ظرفیت‌های بازار کار، ایجاد بسترهای اشتغال، ارتقای فرهنگ کار و مهارت نیروی کار را جهت تعادل بین افراد فعال و غیرفعال الزامی می‌دانند. در واقع جمعیت حدود ۳۸ میلیون نفری غیرفعال در قیاس با ۶۴ میلیون نفر در سن کار، نسبت بسیار بزرگی از نیروی کار را خارج از چرخه فعالیت قرار داده که تأثیرگذاری منفی بر فضای کار و کاهش توان اجرایی نیروی انسانی فعال خواهد داشت. در این حوزه همچنین جمعیت بیش از ۳۲ میلیون و ۹۵ هزار نفری مردان و ۳۲ میلیون و ۱۷۰ هزار نفری زنان در گروه سنی افراد در سن کار در بهار امسال ثبت شده است. آمارها در این زمینه حکایت از افزایش ۳۶۰ هزار نفری مردان و ۳۷۸ هزار نفری زنان در مقایسه بازه زمانی مذکور دارد.

نرخ اشتغال ۹۱٫۸ درصدی

داده‌های مرکز آمار ایران در بهار امسال نشان از اشتغال ۲۴ میلیون و ۳۰۶ هزار نفری و سهم ۹۱٫۸ درصدی از جمعیت بیش از ۲۶ میلیون نفری فعال دارد. همچنین آخرین داده‌های مربوط به بیکاری در این مدت، ثبت نرخ بیکاری ۸٫۲ درصدی را با جمعیتی بالغ بر ۲ میلیون و ۱۶۴ هزار نفر و روند کاهش در مقایسه با مدت مشابه سال قبل نشان می‌دهد. ثبت افزایش یک درصدی نرخ اشتغال مقایسه‌زمانی بهار سال جاری و سال قبل و همچنین رشد ۷۲۸ هزار نفری شاغلان در این مدت، بیانگر ارتقای شاخص اشتغال است و این رویه را می‌توان نتیجه تحقق سیاست‌های اشتغال دولت دانست. استمرار روند مذکور تحقق هدف گذاری کلان ایجاد

فرصت‌های شغلی و افزایش نرخ و میزان اشتغال و در نقطه مقابل، کاهش بیکاری را به دنبال دارد.

رشد ۰٫۷ درصدی سهم اشتغال در یک سال منتهی به پایان بهار امسال، سهم ۶۳٫۷ درصدی اشتغال مردان در برابر سهم ۱۲ درصدی زنان در این حوزه در قالب افزایش ۵۴۳ هزار نفری شاغلان مرد و بیش از ۱۸۵ هزار نفری شاغلان زن و همچنین به ترتیب افزایش سهم یک و ۰٫۴ درصدی اشتغال مرد و زن در مقایسه‌ای بهار امسال و سال گذشته، جدیدترین داده‌های اشتغال محسوب می‌شوند.

اشتغال دانش آموختگان

جدیدترین داده‌های مرکز آمار در ارتباط با وضعیت اشتغال دانش آموختگان حاکی از کاهش ۰٫۱ درصدی اشتغال این گروه در مقایسه فصول بهار امسال و سال قبل دارد. در این حوزه ثبات سهم اشتغال مردان فارغ‌التحصیل و کاهش ۱۰٫۱ درصدی شاغلان زن دانش آموخته برآورد می‌شود. با توجه به سهم ۲۶/۵ درصدی اشتغال دانش آموختگان، به ترتیب ۲۲/۹ و ۴۵/۷ جمعیت شاغلان فارغ‌التحصیل مرد و زن اعلام شده است.

ثبت کمترین نرخ بیکاری

داده‌های مربوط به شاخص بیکاری در حالی میانگین نرخ بیکاری در دولت‌های هفتم و هشتم را ۱۲٫۸ درصد، در دولت‌های نهم و دهم ۱۱٫۶ درصد، در دولت‌های یازدهم و دوازدهم ۱۱٫۸ درصد و در مدت دو ساله دولت سیزدهم ۹٫۱ درصد نشان می‌دهد که این نرخ در کمترین میزان خود در مدت دو دهه گذشته در فصل بهار سال جاری ۸٫۲ درصد اعلام شد.

در این حوزه همچنین روند نزولی یک درصدی نرخ بیکاری از ۹٫۲ در بهار سال قبل، ثبت ۸٫۲ درصدی در پایان فصل مذکور و کاهش بیش از ۲۳۰ هزار نفری افراد بیکار را باید ناشی از خلق اشتغال گسترده بیش از یک میلیون و ۸۰۰ هزار نفری در دوره تصدی دولت سیزدهم دانست. به ترتیب کاهش یک و ۱٫۳ درصدی نرخ بیکاری مردان و زنان در بازه زمانی یک‌ساله منتهی به پایان بهار امسال، بیکاری ۶٫۸ درصدی مردان در قالب جمعیت حدود ۴۹۱ هزار نفری و بیکاری ۱۴٫۸ درصدی زنان با جمعیتی بیش از ۶۷۳ هزار نفر در مدت مذکور، بخشی از تازه‌ترین داده‌های حوزه بیکاری به شمار می‌روند.

ثبت روند کاهشی قابل توجه نرخ بیکاری در یک سال اخیر، به طور قطع خروجی سیاست‌های اشتغالزای دولت، حمایت از کارگاه‌های فعال و اشتغال موجود در آنها و بازگشت کارگاه‌های غیرفعال به چرخه تولید را نشان می‌دهد. صولت بر متزوی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی هجدهم تیرماه در آیین رونمایی از سامانه جست‌وجوی شغل در تأیید ثبت نرخ بیکاری بی‌سابقه در سال‌های گذشته، با اعلام اینکه کاهش نرخ بیکاری در بهار امسال نسبت به مدت مشابه سال قبل، یادآور شده بود: «نرخ اعلامی مرکز آمار در ارتباط با ثبت نرخ بیکاری ۸٫۲ درصدی، حکایت از منحصربه‌فرد بوده این خروجی در دهه گذشته است.»

کاهش ۲٫۴ درصدی و ثبت نرخ بیکاری ۲۱٫۶ درصدی جوانان بین ۱۵ تا ۲۴ سال، به ترتیب کاهش ۱٫۵ و ۸٫۵ درصدی نرخ بیکاری مردان و زنان در این گروه سنی و ثبت جمعیت کاهشی بیش از ۲۳۵ هزار نفری جوانان بیکار در محدوده سنی مذکور از دیگر دستاوردهای این حوزه است. در این بین، ثبت روند نزولی کم‌نظیر بیکاری زنان را می‌توان حاصل رشد بسترهای اشتغال، به‌ویژه در حوزه مشاغل بخش

